

velden niet Elysisch meer. Want kijk toch eens hoe prachting het hier overal is, hoe ordelijk, hoe keurig alles in perken en bedjes is verdeeld! even fraai als sommige mozaïekvloeren. Wat een rijkdom aan bloemen en planten, hoe zeldzaam en nieuw! Het lijkt alsof de Natuur alle schatten van de oude en de nieuwe wereld op dit plekje grond samengebracht heeft.

Hoofdstuk 2

Losprijsing van tuinen in het algemeen. Tuinieren is een eeuwenoude en natuurlijke liefhebberij en werd door koningen en beroemde mannen beoefend. Ten slotte worden de genietingen van de tuin en mijn niet onredelijke wens voor ogen gesteld

Alleszins* lofwaardig is Uw belangstelling voor tuinieren, Languis, een bezigheid waartoe, als ik het wel heb, juist de beste en zachtzinnigste karakters zich van nature voelen aangetrokken. Een bewijs hiervoor is dat men niet licht een tweede liefhebberij kan noemen, waarover sinds alle tijden de elite van alle volkeren het zo hartstochtelijk eens is. Neem de bijbel: men zal zien dat tegelijk met het ontstaan van de wereld de tuin ontstaan is, die God zelf aan de eerste mens als woonstee en verblijfplaats voor een gelukzalig leven toegewezen heeft. Neem de heidense literatuur: de tuinen van Adonis, Alcinous, Tantalus en van de Hesperiden zijn spreekwoordelijk en legendarisch; de ware en betrouwbare geschiedverhalen spreken van boomgarden, door koning Cyrus eigenhandig aangelegd, van hangende tuinen van Semiramis en van Masinissa's ongekende en vermaarde tuinaanleg, een Afrikaans wereldwonder. Hoeveel beroemde personen bij de oude Grieken en Romeinen moet ik U noemen, die alle andere bezigheden terzijde schoven om zich alleen aan deze te wijden? Bij de Grieken in één woord de meeste wijsgeren en geleerden, die ver van het waanzinnige marktpllein in de stad zich achter de hagen van hun hoven afzonderden. Bij de Romeinen zie ik hoe koning Tarquinius al in de begintijd van Rome rustig in zijn tuin wandelt en de koppen van de papavers afsnijdt; hoe de censor Cato aan de hovenierskunst verknocht is en serieus erover schrijft, Lucullus na zijn overwinningen in Klein-

*In de 2e druk van 1585 werd de heidense krachtterm 'bij Hercules' gewijzigd in de neutrale uitdrukking 'alleszins' (Latijn: *profecto*).

Azië in zijn tuinen zijn verlof doorbrengt, Sulla na het neerleggen van de dictatuur dáár zijn levensavond aangenaam slijt, en hoe keizer Diocletianus zijn kool en sla bij Salona boven het purper en alle scepters verkiest.

Ook het gewone volk heeft dit oordeel van de betere standen gedeeld, want ik weet dat alle oprechte en eenvoudige zielen dol op tuinieren geweest zijn. Stellig bestaat er een geheimzinnige en ons aangeboren kracht – waarvan ik de diepste oorzaken niet gemakkelijk kan aangeven –, die niet alleen ons, die een voorkeur ervoor hebben, tot dit onschuldige en beschaafde genoegen drijft, maar ook zelfs de ernstige en strenge personen die er tegen zijn en er de spot mee drijven. Zoals niemand de hemel en de eeuwige hemelvuuren zonder een verborgen gevoel van huiver en eerbied aanschouwen kan, zo kan ook niemand de heilige schatten van de aarde en de schoonheid van dit ondermaanse zonder een heimelijke kitteling van genoegen gadeslaan. Vraag het Uw hart of verstand: het zal toegeven dat het door deze aanblik geboeid, ja gevoed wordt; Uw ogen en andere zintuigen: zij zullen erkennen dat zij nergens liever verwijlen dan in parken en in perken van tuinen. Loop toch even, als U wilt, rond deze rijke bloemenpracht: kijk, de een ontspruit uit een kelk, de ander uit een schede of uit een knop, deze hier verkwijnt, een ander ontkiukt opeens. Bestudeer ten slotte bij één soort de groei, de vorm en de aanblik, op talloze wijzen gelijk en verschillend. Wiens geest is zo verhard dat hij zich temidden van deze bloemen niet door een milde gedachte laat vertederen en vermurwen? Nieuwsgierig oog, kom, richt U voor korte tijd op deze stralende kleuren, aanschouw dit natuurlijke purper, dit bloedende rood, dit ivoor, deze sneeuw, deze vlam, dit goud, zoveel tinten, die een kunstig penseel kan navolgen maar niet evenaren. En dan, welk een geur stijgt op, welk een reuk verspreidt zich? een deel van de hemelse lucht, neergestroemd van omhoog? Niet zonder reden hebben onze dichters verzonnen dat de meeste bloemen uit het vocht en het bloed der onsterfelijke goden ontsproten zijn! O ware bron van vreugde en zuiver genoegen! O woonplaats van Venus en de Gratiën! Moge ik levensrust vinden in Uw priëlen, moge ik ver van het maatschappelijk gekrakeel tussen deze planten, tussen deze bekende en onbekende bloemen, met opgewekte en opgetogen blik kunnen rondwalen, mijn handen en ogen kunnen brengen naar de een die verkwijnt, en naar de ander die ontkiukt, en als in trance rondolend mijn zorgen en zwarigheden vergeten.'